

GESCHICHT

D'Post huet dës Woch esouguer e speziellen Timber fir 150 Joer 2. Londoner Vertrag erausbruecht: D'Stad konnt sech no Westen erweideren, do wou fréier Festungsmauere stoungen ass elo de Stater Park.

QUELL: POST LËTZEBUERG, KONTEXT SÄRL

2. LONDONER VERTRAG

1867: och e Stéck Zäitgeschichte

Renée Wagener

Eng Ausstellung am Nationalmusée mécht op den 150. Joeresdag vum 11. Mee 1867 opmierksam. Den Datum vun der Ënnerschrëft vum 2. Londoner Vertrag huet fir vill Leit net méi vill Bewandnis. Mee en ass e Beispill dofir, datt déi Lëtzebuurger an déi europäesch Geschichte net am 20. Joerhonnert ugefaangen hunn.

„Le 11 mai 1867 est sans conteste la date la plus importante de notre histoire. Malgré leur indépendance garantie par l'Europe, les Luxembourgeois n'étaient pas maîtres chez eux. La garnison prussienne leur rappelait, un peu plus brusquement, qu'ils faisaient encore partie d'une certaine Confédération germanique, qu'ils étaient théoriquement obligés de secourir en cas de guerre; ce qu'ils ne firent d'ailleurs pas, et avec raison. Mai 1867 vint tout changer. De relative qu'elle était avant le traité, notre indépendance devenait absolue.“ [1]

Sou konnt een 1939, am Kader vum 100. Joeresdag vun 1839 liesen. Den zweete Londoner Vertrag wor am 19. Joerhonnert tatsächlech eng entscheedend politesch Weichstellung fir d'Weiderexistenz vum Groussherzogtum. Mee richteg zu Eieren ass en ni komm, an och haut schéngt den 150. Joeresdag vun dësem Evenement wéineg Echoen ze hunn. Dat ass net nei, vun Ufank u wor dësen Dag nëmmen eng vun enger ganzer Rei vu wichtegen Etappen, an 1867 selwer wor och d'Begeeschterung guer net sou grouss.

En europäeschen Deal

Nodeems am Krich vun 1866 Preußen iwwer Ëisträich iwwerleeë wor, gouf den Däitsche Bond opgeléist, deem och Lëtzebuerg als Bundesland

ugehéiert hat. Doropshin huet Frankräich ënnert dem Napoléon III. seng Intentioun gewisen, Lëtzebuerg ze anektéieren. Den hollännesche Kinnek a Lëtzebuurger Groussherzog Wëllem III. hat scho seng Zoustëmmung dozou ginn, Lëtzebuerg géint „monnaie sonnante“ ze verkafen. De Bismarck huet dem Napoléon awer e Stréch duerch d'Rechnung gemaach, well e fir de Fall vun esou engem Handel mat engem Krich gedréit huet. No laangem

Hin an Hir koom et den 11. Mee 1867 zu engem Vertrag, an deem d'Schläife vun der Festung, de Réckzuch vun de preisesche Garnisonstruppen an d'„Neutralitéit“ vu Lëtzebuerg festgehale goufen. Gehalen huet déi alerdéngs just bis 1948.

Wann ee kuckt, wéi dee Vertrag 1867 zu Lëtzebuerg opgeholl gouf, relativéiert sech awer d'Zitat vun 1939. Zwar haten d'Leit sech deemools an den éischte Méint vun der Lëtzebuurger Kris, déi d'Gespréich a ganz Europa wor, Suergen iwwer d'Zukunft gemaach an déi meescht hu sech gewénscht, datt d'Onofhängegkeet géif erhale bliwien. Et wor souguer am Gespréich, datt no enger Eeneigung tëscht Holland a Frankräich eng Volleksofstëmmung sollt ofgehale ginn - wat ëmmer dat an Zäite vun Zensuswahlrecht fir Männer konnt bedeuten. Mee an enger Korrespondenz am franséischen „Temps“ huet et par Rapport zu den internationalen Traktatiounen, déi d'„Luxemburger Frage“ ausgeléist huet, geheescht: „Mais, direz-vous, et les Luxembour-

geois eux-mêmes, que pensent-ils de tout cela? - Eh bien! je suis tout à fait de votre avis; seulement, pour vous répondre, il faudrait que la masse du peuple luxembourgeois pensât quelque chose, et j'ai un peu peur qu'elle ne pense rien du tout. C'est une population paisible, laborieuse, aimant beaucoup ses aises, mais du reste somnolente et stagnante. La vie politique n'existe guère que dans les villes et dans l'élite patricienne des

villes. Les influences cléricales et somnifères y sont très puissantes. La population est mélangée d'éléments wallons et d'éléments germaniques. C'est un pays de transition, et il serait fort difficile de déterminer la nationalité que le cours naturel des choses le mènerait à préférer aux autres.“ [2]

Wéi all Pressepositioun muss een esou Aschätzungen natierlech och mat hirer strategescher Intentioun gesinn. Mee ausser a Form vu Petitiounen huet déi politesch Kris zu Lëtzebuerg apparemment net vill Mobiliséierung ausgeléist. [3]

Trotzdem wor d'Freed grouss, wéi d'Noriicht koom, datt iwwer eng Neutralitéit vu Lëtzebuerg géif verhandelt ginn, wéi een am „Lëtzebuurger Wort“ kann noliesen: „Wie ein elektrischer Schlag ging die Kunde von der eingetroffenen Nachricht durch die Bevölkerung; auf den Straßen

und öffentlichen Plätzen theilte einer dem Andern sie mit, die Hände wurden wie nach einer langen Trennung gedrückt. Um die Extrablätter, in welchen die Nachricht veröffentlicht wurde, wurde fast ein förmlicher Kampf geführt und ein Vivat auf den Prinzen entrang sich mehr als einer Brust, weil man sich sagte, daß wir noch würdig seien Luxemburger zu bleiben, weil man sich sagte, daß wir unsern Fürsten die Fortdauer unserer Nationalität, unseres Staatslebens zu verdanken hätten.“

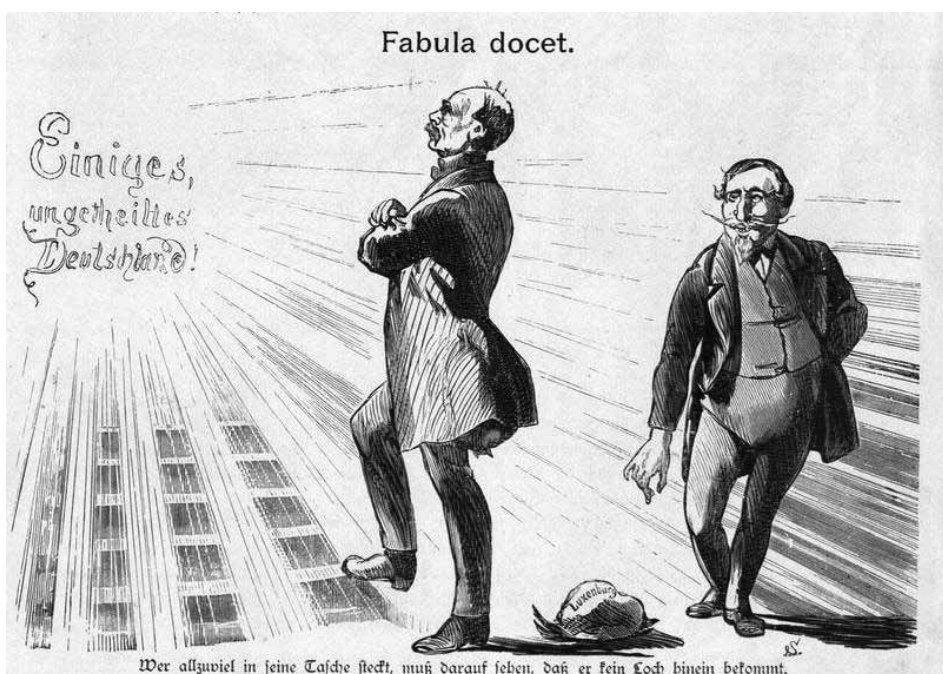
Während d'Press net sou couragéiert wor, fir den hollännesche Kinnek direkt ze attackéieren, huet

d'„Wort“, dat fir de Rescht nawell gutt informéiert wor, drop gepocht, datt un de Gerüchter, de Wëllem hätt sech op den Deal agelooss, näischt dru wier.

Onofhängegkeet huet hire Präis

Mee wéi bekannt gouf, datt d'Weiderexistenz vum Groussherzogtum als Revers d'Schläife vun der Festung sollt hunn, gouf geknoutert. Den Asaz vun den Zeitungen, fir de Leit virzerechnen, datt d'Schläife vun der Festung keen ekonomesch Verloscht géif bedeuten, weist drop hin, datt dee Plang virun allem de Proprietären an der Stad Lëtzebuerg sauer opgestouss ass. Si hu gefaart, datt d'Loyerspräisser géifen an de Keller rutschen, wann d'Stad sech kéint urbanisteschem entwéckelen, oder de Commerce géif d'Baach eragoen,

Karikatur am „Kladderadatsch“, 1867. Während de Bismarck déi däitsch Eenheet ustrief, schielt de Napoléon III. no Lëtzebuerg.

QUELLE: WIKICOMMONS.

wann déi preisesch Zaldoten net méi do wieren. Et wor ee besuergt genuch, fir datt de Stater Gemengerot eng Delegatioun op Den Haag an op London geschéckt huet, fir d'Interête vun der Stad ze verteidegen. [4] Während de Wëllem III. grad deen Dag indisposéiert wor, huet säi Brudder Hary d'Delegatioun empfaang, a versicht si ze berouegen, dat si sech net misst d'Méi maachen, bis op London ze pilgeren. Dovun hunn déi daper Stad-Lëtzebuenger Politiker sech awer net ofhale gelooss, an zu London ass et en tatsächlech gelongen, eng ganz Rei Entrevue mat wichtege Leit ze kréien, bis hin zum Lord Stanley,

Éischte Londoner Vertrag vun 19.4.1839 nach ganz aner Dimensiounen ugeholl. Duerno ass 1867 am Cortège vun de Commemoratiounen wäit no hanner geréckelt. An och an der häiteger Fuerschung gesäit een, datt deen zweete Londoner Vertrag zum Beispill am Verglach zum Wiener Kongress vun 1815 an den Hannergrond geroden ass, deem seng 200 Joer virun zwee Joer ëmmerhi mat zwee Colloque gewierdegt goufen. Guer net ze schwät-

europäeschen Niveau gouf an de leschte Joeren, ee Joerhonnert no de Ereegnesser, d'Thes vun der Allengschold vun Däitschland um Ausbruch vum Éischte Weltkrich nei diskutéiert. Och nei Méiglechkeete vun Auswärtung vun den zäitgenëssesche Quelle féieren zu neien Interpretatiounsméiglechkeeten - dese Bättrag ass zum Beispill entstanen ënner staarkem Réckgrëff op dat formidabelt Instrument vun „E-luxemburgensia“.

och zum Prinzip vun der nationaler Selbstbestëmmung, deen nom 1. Weltkrich zu engem Dogma gouf, an haut nees kontrovers diskutéiert gëtt. Béd Aspekter weisen, datt déi fréier Zäiten eng Relevanz hunn, fir Entwécklungen ze explizéieren, déi haut nach relevant sinn. Donieft gi si eis och fir sech gekuckt Assicht an alternativ Gesellschafts- an Denkmodeller zu eisem häitegen.

Alles dat läit eigentlech op der Hand, an et kann een dovun ausgoen, datt et net Onwëssenheet ass, déi de Kurs op der Uni Lëtzebuerg bestëmmt. Et wier schued, wann de finanzielle Schlamassel op héchstem Niveau ausgenutzt géif ginn, fir iwwert de Wee vu Spuerpolitik um Niveau vun der Fuerschung Faits accomplien ze schafen. A wa just nach bestëmmten, kloer delimitéiert Fuerschungsberäicher geféiert géife ginn, déi entweder an enger wirtschaftlecher oder awer an enger politescher Logik gewënnbréngend sinn.

1-4. no al - le Sei - ten hin, we' mir e - so' ze - frid - de sinn!
5. no al - le Sei - ten hin: Mir wel - le blei - we wat mer sinn!

1-4. Sei - ten hin, we' mir e - so' ze - frid - de sinn! Frot dir
5. Sei - ten hin: Mir wël - le blei - we wat mer sinn! Frot dir

„Mir wëlle bleiwe wat mir sinn!“ Schonns e puer Joer virun 1867 gouf et am Lidd „De Feierwon“ de Wonsch, vun den Groussmuechten a Rou gelooss ze ginn.

QUELLE: LIDEBUCH FIR D'LETZEBURGER SCHO'LEN

deen d'Verhandlung fir de Vertrag gefouert huet.

Et gesäit een also, datt d'Begeeschterung iwwert de Londoner Vertrag net unanime wor. Eréischt 1870, wéi et duerch de Franséisch-Däitsche Krich erëm nees zu internationale Spannunge koom, gouf et méi grous patriotesch Manifestatiounen, an d'Leit hunn dobäi och schonn op d'Erhale vun der neier Neutralitéit insistéiert. Den 11. Mee gouf och an de Joerzénge duerno ëfters nach gefeiert. 1937 zum Beispill, 50 Joer duerno, gouf den 11. Mee als „Geburtstag unserer faktischen Unabhängigkeit“ mat engem grousse Concert op der Pléssdaarm begaangen. [5] Dat erkläert sech natierlech och doduerch, datt d'Bedreeung vun enger Nazi-däitscher Invasioun kuerz virun Zweete Weltkrich scho grous wor. Mee dat wor 1939 nach méi wouer, an dunn huet d'Honnertjoerfeier vun

ze vum Éischte Weltkrich, deem säin Impakt elo eréischt richteg entdeckt schéngt ze ginn.

Wou fänkt d'Zäitgeschicht un?

Dat weist engersäits, datt et Konjunkturen an der geschichtlecher Op-schaffung an och an der gesellschaftlecher Bewäertung vun historesche Momenter gëtt. Anerersäits gesäit een, datt d'Geschichtsfuerschung sech mat villen Aspekter ëmmer nees nei muss ausenanersetzen. Oft kommen nei Interpretatiounen vun historesche Faite nach Joerzénge oder souguer Joerhonnerte méi spéit. D'Duerstellung zum Beispill, Lëtzebuerg hätt laang Zäit ënner Friemherrschaft gestanen, déi suggeréiert, et wier iergendwa schonn emol eegestänneg gewiescht, ass eréischt am gaangen, aus de Geschichtsbicher ze verschwannen. Um

Domat si mer bei der Fro, déi an de rezenten Diskussiounen ronderëm de Budget vun der Uni Lëtzebuerg, a besonnesch ëm hir Konsequenze fir den Historeschen Institut, ganz aktuell ginn ass: nämlech, wat déi eeler Geschicht, wann een déi vum 19. Joerhonnert schonn esou ka bezeechen, haut nach fir eng wëssenschaftlech a gesellschaftlech Bewandnis huet. Et ass wouer, datt laang Joerzénge déi wëssenschaftlech Zäitgeschichtsfuerschung zu Lëtzebuerg vernoléisegt ginn ass, well dat politesch bequiem wor. Et ass gutt, datt mer haut en Zentrum fir Zäitgeschicht hunn. Et wier awer absurd ze mengen, et kéint een zäitgeschichtlech Phänomener verstoen, ouni méi wäit zrëck ze goe wéi d'Zwanzegst Joerhonnert. 1867 ass net nëmme e klengt Beispill zum Funktionéiere vun innereuropäescher Verhandlungspolitik, mee

Dese Beitrag ass fir d'éischt den 20. Abrëll an enger Audio-Versioun um Radio 100,7 iwwerdroe ginn.

- Quellen:
[1] Maquill, Edmond: Le problème luxembourgeois de 1815 à 1900, in: De Stodent, (1939) Numéro du Centenaire, s.p.
[2] Joris, Jean: Une page d'histoire du Grand-Duché de Luxembourg : 1867-1872, Luxembourg 1888, S. 16.
[3] Joris, Page, S. 29-32.
[4] Rapport au conseil communal, in: Luxemburger Wort, 19.05.1867, S. 2.
[5] Luxemburger Volksblatt, 7.5.1936.